

РОЛЬ НЕДЕРЖАВНИХ ПЕНСІЙНИХ ФОНДІВ В ІНВЕСТИЦІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНИ

*Постний А.В., аспірант кафедри «Фінансові ринки»,
ВНЗ КНЕУ ім. В. Гетьмана, м. Київ, Україна*

В складних умовах пошуку виходу з кризи надзвичайно важливо якомога швидше відновити нормальне функціонування тих сегментів економіки, що забезпечують акумуляцію інвестиційних ресурсів, і не в останню чергу, сфери недержавного пенсійного забезпечення.

Як свідчить зарубіжний досвід, недержавні пенсійні фонди (НПФ) є активними суб'єктами світового ринку капіталу. Трансформуючи заощадження домогосподарств та підприємств у інвестиції, НПФ виступають джерелом довгострокових інвестиційних ресурсів, сприяючи економічному зростанню. В той же час, в Україні спостерігається інша ситуація – протягом всього періоду розвитку НПФ значно поступалися за економічним потенціалом не тільки банкам, але й інвестиційним фондам та страховим компаніям.

Як зазначають фахівці, навіть в таких умовах доцільно говорити про позитивний вплив НПФ на економічні процеси насамперед в частині:

- 1) сприяння розвитку в Україні фондового ринку та його інструментів, насамперед, корпоративних цінних паперів;
- 2) формування додаткових джерел довгострокового фінансування вітчизняної економіки. Кошти, накопичувані на пенсійних рахунках їхніх учасників, є значним джерелом інвестицій в економіці і спрямовуються на фінансування довгострокових проектів у стратегічних галузевих сферах;
- 3) забезпечення зниження обсягів тіньової економіки шляхом отримання пільг в оподаткуванні для учасників недержавних пенсійних фондів;
- 4) надання можливості для збільшення бюджетних надходжень у майбутньому.

Роль НПФ окрім всього необхідно розглядати і в розрізі їх фінансової діяльності. Хоча сама діяльність НПФ і несе вагоме соціальне функціональне навантаження, реалізація соціального забезпечення можлива лише за умов успішного управління активами.

На законодавчому рівні [1] визначено, що активи недержавних пенсійних фондів України повинні складатися з активів, представлених грошовими коштами, активів, представлених цінними паперами та іншими активами, передбаченими законодавством. За твердженням І.О. Ахтарієва [2] до основних напрямків діяльності недержавних пенсійних фондів з управління активами можна віднести:

- 1) прогнозування показників портфеля об'єктів інвестування (кількість об'єктів, склад, якісні характеристики), прогнозування змін чинників, що впливають на доходність об'єктів розміщення (зовнішніх і внутрішніх), прогнозування місткості для інвестицій окремих об'єктів (видів об'єктів).

2) планування складу об'єктів інвестування, який відповідає поставленим цілям (з точки зору: надійності, величини доходності, сегментації на ринку тощо) і нормативним вимогам, планування заходів, спрямованих на зміну в портфелі складу об'єктів розміщення і часток розміщення в них, визначення напрямів робіт з кожним сегментом ринку з охоплення нових об'єктів;

3) перевірка стану, цільового використання і ефективності управління активами фонду на етапах діяльності та управління діяльністю фонду; виявлення резервів зростання фінансових ресурсів; виявлення відхилень реальних показників від прогнозних, відхилень реалізованих заходів від запланованих, відповідності досягнутих показників поставленим цілям; забезпечення дотримання чинного законодавства і відповідності встановленим іншими документами вимог до фонду і до його діяльності.

Законодавство, яке регулює пенсійну систему в нашій країні, відповідає багатьом вимогам, але система недержавного пенсійного забезпечення в нинішньому вигляді необхідна виключно середньому класу. Тільки ця категорія громадян здатна забезпечити масові добровільні надходження до НПФ.

Середній клас повинен бути впевнений у своєму майбутньому і в збереженні своїх коштів. Без цього теж не буде великого обсягу добровільних надходжень до НПФ. В цьому плані виняток і хороший зразок для ринку НПФ представляє Національний банк України. Співробітники впевнені в НБУ як в своєму роботодавці, якому вони довірили гроші, так і в своєму майбутньому. Тому обсяги зборів в НПФ Нацбанку становлять більше половини всіх зборів накопичувальної пенсійної системи третього рівня.

Крім того, важливо розглянути різні ідеї щодо захисту вкладів в НПФ від інфляції та девальвації. Наприклад, є пропозиція зобов'язати НПФ отримувати прибутковість не менше, ніж індекс інфляції. Якщо такі вимоги не будуть виконуватися, то Нацкомфінпослуг може зажадати змінити адміністратора фонду. Єдиної думки на цей рахунок поки немає, тому що всі ці механізми мають недоліки. Наприклад, можуть раптово зрости ціни на продукти харчування, і тоді доведеться міняти адміністратора НПФ, який в принципі працював нормально. В умовах нашої занадто динамічної економіки важко розробити універсальний механізм, який захищатиме вкладників НПФ. Одним з варіантів може стати вкладення коштів НПФ в іноземні активи і валютні цінності, що вимагає змін у валютному законодавстві.

Список літератури:

1. Закон України «Про недержавне пенсійне забезпечення» від 09.07.2003 р. № 1057-IV [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1057-15>.

2. Ахтариєв І.А. Управление финансовыми активами негосударственного пенсионного фонда : дисс. ... канд. экономич. наук: 08.00.10 / И.А. Ахтариєв. – Екатеринбург, 2008. – 207 с.